

שמעתא עמיקתא

גלוין שפ"ט | פ"ר' נשא (בחו"ל כבודר) | חג השבועות | תשע"ט | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לשבועות

ערב שבועות

אמירת התנון
 מ"ר"ח סיון אין אומרים תחנון. [רמ"א (סי' תצד סעי' ג)]. כי מיד בשני בסיון אמר להם משה לקדשם לתורה, ואח"כ מתחילים ג' ימי הגבלה. [מ"ב (סי' ק)].
 אין מתענים בימים אלו. [מ"ב (סי' ק)]. ואין להתענות תענית חלום בשבועות. [ע"י בכה"ח (סי' תרד אות לח) שהביא מח' בזה והכריע דשב ואל תעשה עדיף ואין להתענות].
לשעמיר אילנות בבה"כ ובבתים
 יש נוהגים לשטוח עשבים בבית הכנסת ובבתים, זכר לשמחת מתן תורה. [רמ"א (שם סעי' ג)]. והערה"ש (אות ה) כתי' שבדורות שלפנינו ביטלו האילנות והעשבים מטעמים שידעו הגדולים שבדור. [וע"י בסמוך].

לשעמיר אילנות בבה"כ
 ויתפלו עליהם. [מ"א (שם ס"ק ה) הביאו המ"ב (סי' ק)]. וי"א שאסור לעשות כן כי עכשיו הוא חוק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם. [חז"ניא (לכל קלא אות יג) בשם הגר"א. והובא במ"ב (שם)]. וכן נקט האג"מ (יו"ד ח"ד סי' א) אות ה) דחה דברי המהר"ש (דעת תורה סי' תצד) שכת' דאין לחוש לזה. והערה"ש (אות ה) כתי' שבדורות שלפנינו ביטלו האילנות והעשבים מטעמים שידעו הגדולים שבדור. וכן נהגו החז"ניא והגר"מ"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ב ע"מ ע"ג).
שמחתם ביו"ט (למקילים לע"י)
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

אפשר לשטוח אפילו ביו"ט, אף אם אינם ראויים למאכל בהמה, שמחתם שחשב עליהן מבעוד יום אין בהם משום מוקצה, ובפרט אם הם עשבים המריחין. אכן אם חל שבועות ביום א' או יו"ט ונשחטו עשבים, כיון שכונתו לצורך יו"ט ואין שבת מכין ליו"ט, אלא ישטוח ביום טוב עצמנו או בעורן שבת. [מ"ב (סי' ק)].

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה
 זמן קידוש הלילה

הפרת פתילות הישנות
 פתילה שאינה ראויה עוד לשימוש אסורה בטלטול, אולם מותר לטלטלה לצורך הכנסת פתילה חדשה משום שהדלקה לצורך אור בכלל צורך אוכל נפש ומותר לטלטל מוקצה לצורך זה. [ע"מ"א (סי' תקא על הטי"ז סי' ק)]. וע"י במנחת שני (תני סי' לט אות א) ובש"ש (פ"ג ההג' ע"ט).
הפרת שאריות שעתה והדיסקית מהפמטות
 מותר להסיר ביו"ט שאריות השעוה שנטפו לתוך הפמט והן מעכבות הנחת נר אחר בפמט. וכן מותר להסיר דיסקית המונחת בתוך כוסית זכוכית המעכבת הנחת נר אחר, כי אין זה בכלל טלטול מוקצה (משום שהשעוה והדיסקית בטילות לפמט). [הגרשו"א והגר"מ"א זצ"ל (ארחות שבת ח"ב פ"ט אות ר)].

הפרת פתיל צ"ה
 מותר לתחוב ביו"ט פתילה חד פעמית לתוך מכסה שעם (פתיל צ"ה) כדי להדליק בה, ויש להקפיד שמכסה השעם יהא מנוקב מעיו"ט, כי ביו"ט אסור לנקבו או להרחיבו. נש"ש כ"ה
אמירת ותודיענו
 יו"ט שחל להיות במוצ"ש מבדילין בתפלה על ידי אמירת "ותודיענו" בברכת "אתה בחרתנו". [שו"ע (סי' תצא סעי' ג)].
שכח לומר ותודיענו
 אם שכח לומר ותודיענו אינו חוזר. [מ"ב (שם ס"ק ד)]. ואפילו אם התחיל רק "ותתן לנו כו"י א"צ לחזור. [מטה אפרים (סי' תקצט אות ז) והגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש תפלה פט"ז אות ד)]. והש"ס הלוי (ח"ט סי' כג אות ג) כתב דמ"מ א"ס חוזר כשרק אמר ותתן לנו, אין מוזהרים אותו].

מלאכה לפני הבהרה
 אסור לאכול או לעשות מלאכה לפני שיבדיל כמו בכל מוצ"ש. [ע"י בביאור הלכה (שם) ומטה אפרים (סי' תקצט אות ח)]. ואם צריך לעשות מלאכה, כגון אשה שמדלקת נרות יו"ט או שרצונה לבשל או לערוך שלחן לליל החג, תאמר "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" (אבל אין לאכול עד שיקדש ויבדיל על היין). [מ"ב (סי' רצט ס"ק לו), וכת' בא"ח המגן (סי' תקצט ס"ק ה) דאף לצורך סידור השולחן צריך להבדיל. וע"י בא"ח (סי' רצט אות כב), במ"ב (סי' ק) ובש"ש (אות ד)].
יקנה"ז
 יו"ט שחל במוצ"ש מקדש על היין ואומר יקנה"ז. [שו"ע (סי' תעג סעי' א)]. דהיינו יין, קידוש, נר, הבהרה וזמן (שהחיינו). [מ"ב (סי' א)]. ואין מברכין על הבשמים בכל מוצ"ש החל בליל יו"ט. ואומרים הבהרה זו מיושב כמו הקידוש (לנוהגים כן כל השנה). [ע"י בכה"ח (סי' תעג אות ח) שלנוהגים להבדיל בשיבה בכל השנה אם חל מוצ"ש ביו"ט אומרים יקנה"ז הכל בעמידה (לנוהגים לקדש בכל השנה בעמידה). וע"י במאמ"ר (סי' תצא ס"ק ב) שכת' שנוהגים לברך על הנרות שהדליקו לכבוד יו"ט].

מילוי הכוס
 מבדילין על כוס מלאה יין, אבל אין נוהגים למלאות את הכוס עד שישפך מעט מן היין לארץ כפי שנוהגים לעשות בכל מוצ"ש. [הגרשו"א זצ"ל (שש"כ פ"ב אות טו אות ז)].
הצמדת הנרות
 י"א שמותר להצמיד שני נרות ע"מ לברך על אבוקה כמו בכל מוצ"ש, כי אין חשש כיבוי ע"י הפרדסת. [הגרשו"א זצ"ל (יו"ט שני כהלכתו פ"א ההג' טח) ואג"מ (ארו"ח ח"ה סי' כ אות ל)]. ויש מי שאומר שיש לחוש לכיבוי כשפמרוד הנרות. ועל כן כדאי יותר באופן זה לברך על נר אחד בלבד. [אור לציון (ח"ג פ"ה הגה' ה)]. ודעת הגרשו"א זצ"ל (יו"ט שני כהלכתו פ"א ההג' טז) שלא יחבר הלהבות קרוב הדבר שכלשו באיסור כיבוי כי עלול לטפסוף השעוה על הלהבה ולכבותה. אולם דעת האג"מ (שם) דלא חיי' לזה, ע"י שט"ק וכן דעת הגרשו"א זצ"ל (שם). ולמעשה יחבר הלהבות וישתדל לכתחלה שהפתילות לא יגעו זו בזו, ואם נגעו רשאי להפרידם. [הגרשו"א זצ"ל (שם). והגר"מ"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ב ע"מ ק"א) נהג לחברם].

נשים ביקנה"ז
 כיון שלכתחלה אין לאשה להבדיל בעצמה במוצ"ש, ה"ה במוצ"ש שחל בהם יו"ט לכתחלה אין לקדש בעצמה אלא תשמע מאחרים. [ע"י בשש"כ (פ"ב אות ט)].
נשים בשתיית היין של יקנה"ז
 אע"פ שנוהגין שאין לאשה שותה יין מכוס של הבהרה, מ"מ המנהג הוא שהנשים שותות מכוס זו של קידוש והבדלה יחד. [שש"כ (פ"ב אות טז)].
הם המבדיל בין קודש להול
 אם טעה בסיום הבהרה ואמר "המבדיל בין קודש לחול" במקום "בין קודש לקודש" אם לא תיקן תוך כדי דבור צריך לחזור לברך ברכת המבדיל. [שש"כ (פ"ב אות כ)].

שכח להבדיל
 אם נזכר באמצע סעודתו שלא הבדיל, מחויב להפסיק מיד ולהבדיל, ולא יברך ברכת בפנה"ג שברכת הקידוש על היין ששתה לפני האכילה פוטרנו אם רגיל הוא לשתות יין בסעודה או שהיה דעתו לשתות יין בתוך האכילה, אבל אם אינו רגיל לשתות יין בסעודה ולא היה בדעתו לשתות יין בסעודה, צריך לברך גם ברכת בפנה"ג. [מ"ב (סי' תעג ס"ק ה) ופ"ק (סי' ק)]. ואם נזכר באמצע ברהמ"י שלא הבדיל, מברך ברכת המזון והבדלה על כוס אחת. ואם לא נזכר עד לאחר ששתה כוס של ברהמ"י, יבדיל על כוס אחרת וצריך לברך עליה גם בפנה"ג שהרי כבר הסיח דעתו משתיה. [מ"ב (סי' תעג ס"ק ה)]. לא הבדיל בלילה מבדיל והולך על הכוס כל כיום המחרת (אבל אינו מברך על הנר אלא בליל מוצ"ש). [שש"כ (פ"ב אות ט)]. ואם לא הבדיל עד מוצאי החג מבדיל רגילה של מוצאי יו"ט. [שש"כ (פ"ב אות ט)].

מעה ואכל לפני הבהרה בתפלה ועל הכוס
 אם שכח לומר ותודיענו וטעם קודש שהבדיל על הכוס, צריך לחזור להתפלל ערבית ולהבדיל בתפילה כדון מי ששכח אחר חוננתנו בשאר מוצ"ש. [פ"מ"ג (סי' רצד א"י"א ס"ק ג) ובא"ח"ה (שם) על סי' ד"ה ואם טעה]. וע"י עוד שם (ד"ה ואם טעם) שבדעיבא אם עשה מלאכה בכל אופן אינו חוזר. וע"י בכה"ח (סי' רצו אות מד) שאם שכח להבדיל בתפלה בקידוש וטעם לאחר מכן חוזר. ויש מפורסק עדות המורח הסבורים ש"צ לחזור ולהבדיל בתפילה. [אור לציון (ח"ג פ"ח אות ה)].

ללמוד תורה כל הלילה
 נהגו רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [וזהו (בראשית ה), א ויקרא ז', ג] הביאו המ"א (רס"י תצד).
אמירת התיקון
 א"א אומרים שביבילה של לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (ד"ב חג השבועות אות ב) ופ"מ"ג (א"י רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות ז-ט) ע"פ האר"י ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחזרי ישיבה הלומדים בשיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פ"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיין מאמירת התיקון. [הגר"צ"פ פרק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתייה במשך הלילה
 הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה תה, קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוטר בזה כל מה שישתה אח"כ אפילו אחריו זמן מרובה (כל זמן שלא הסיח דעתו מלשתות או שינה מקומו). [הגרשו"א זצ"ל (זאת הברכה פ"ה ע"מ ע"ג)]. וע"י באור לציון (פ"ב אות ז) ומנח"י (ח"ה סי' קא). וכל זה באופן שלא שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה, אבל אם מתחלה שתה רביעית בכדי שתית רביעית ומשער שישתה כעבור חצי שעה ומעלה או שיצא, של לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בש"ש (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (שם) ובמנח"י (שם)].

ללמוד תורה כל הלילה
 נהגו רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [וזהו (בראשית ה), א ויקרא ז', ג] הביאו המ"א (רס"י תצד).
אמירת התיקון
 א"א אומרים שביבילה של לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (ד"ב חג השבועות אות ב) ופ"מ"ג (א"י רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות ז-ט) ע"פ האר"י ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחזרי ישיבה הלומדים בשיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פ"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיין מאמירת התיקון. [הגר"צ"פ פרק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתייה במשך הלילה
 הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה תה, קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוטר בזה כל מה שישתה אח"כ אפילו אחריו זמן מרובה (כל זמן שלא הסיח דעתו מלשתות או שינה מקומו). [הגרשו"א זצ"ל (זאת הברכה פ"ה ע"מ ע"ג)]. וע"י באור לציון (פ"ב אות ז) ומנח"י (ח"ה סי' קא). וכל זה באופן שלא שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה, אבל אם מתחלה שתה רביעית בכדי שתית רביעית ומשער שישתה כעבור חצי שעה ומעלה או שיצא, של לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בש"ש (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (שם) ובמנח"י (שם)].

ללמוד תורה כל הלילה
 נהגו רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [וזהו (בראשית ה), א ויקרא ז', ג] הביאו המ"א (רס"י תצד).
אמירת התיקון
 א"א אומרים שביבילה של לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (ד"ב חג השבועות אות ב) ופ"מ"ג (א"י רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות ז-ט) ע"פ האר"י ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחזרי ישיבה הלומדים בשיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פ"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיין מאמירת התיקון. [הגר"צ"פ פרק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתייה במשך הלילה
 הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה תה, קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוטר בזה כל מה שישתה אח"כ אפילו אחריו זמן מרובה (כל זמן שלא הסיח דעתו מלשתות או שינה מקומו). [הגרשו"א זצ"ל (זאת הברכה פ"ה ע"מ ע"ג)]. וע"י באור לציון (פ"ב אות ז) ומנח"י (ח"ה סי' קא). וכל זה באופן שלא שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה, אבל אם מתחלה שתה רביעית בכדי שתית רביעית ומשער שישתה כעבור חצי שעה ומעלה או שיצא, של לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בש"ש (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (שם) ובמנח"י (שם)].

ללמוד תורה כל הלילה
 נהגו רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [וזהו (בראשית ה), א ויקרא ז', ג] הביאו המ"א (רס"י תצד).
אמירת התיקון
 א"א אומרים שביבילה של לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (ד"ב חג השבועות אות ב) ופ"מ"ג (א"י רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות ז-ט) ע"פ האר"י ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחזרי ישיבה הלומדים בשיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פ"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיין מאמירת התיקון. [הגר"צ"פ פרק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתייה במשך הלילה
 הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה תה, קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוטר בזה כל מה שישתה אח"כ אפילו אחריו זמן מרובה (כל זמן שלא הסיח דעתו מלשתות או שינה מקומו). [הגרשו"א זצ"ל (זאת הברכה פ"ה ע"מ ע"ג)]. וע"י באור לציון (פ"ב אות ז) ומנח"י (ח"ה סי' קא). וכל זה באופן שלא שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה, אבל אם מתחלה שתה רביעית בכדי שתית רביעית ומשער שישתה כעבור חצי שעה ומעלה או שיצא, של לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בש"ש (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (שם) ובמנח"י (שם)].

ללמוד תורה כל הלילה
 נהגו רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [וזהו (בראשית ה), א ויקרא ז', ג] הביאו המ"א (רס"י תצד).
אמירת התיקון
 א"א אומרים שביבילה של לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (ד"ב חג השבועות אות ב) ופ"מ"ג (א"י רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות ז-ט) ע"פ האר"י ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחזרי ישיבה הלומדים בשיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פ"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיין מאמירת התיקון. [הגר"צ"פ פרק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתייה במשך הלילה
 הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה תה, קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוטר בזה כל מה שישתה אח"כ אפילו אחריו זמן מרובה (כל זמן שלא הסיח דעתו מלשתות או שינה מקומו). [הגרשו"א זצ"ל (זאת הברכה פ"ה ע"מ ע"ג)]. וע"י באור לציון (פ"ב אות ז) ומנח"י (ח"ה סי' קא). וכל זה באופן שלא שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה, אבל אם מתחלה שתה רביעית בכדי שתית רביעית ומשער שישתה כעבור חצי שעה ומעלה או שיצא, של לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בש"ש (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (שם) ובמנח"י (שם)].

ללמוד תורה כל הלילה
 נהגו רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [וזהו (בראשית ה), א ויקרא ז', ג] הביאו המ"א (רס"י תצד).
אמירת התיקון
 א"א אומרים שביבילה של לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (ד"ב חג השבועות אות ב) ופ"מ"ג (א"י רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות ז-ט) ע"פ האר"י ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחזרי ישיבה הלומדים בשיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פ"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיין מאמירת התיקון. [הגר"צ"פ פרק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתייה במשך הלילה
 הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה תה, קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוטר בזה כל מה שישתה אח"כ אפילו אחריו זמן מרובה (כל זמן שלא הסיח דעתו מלשתות או שינה מקומו). [הגרשו"א זצ"ל (זאת הברכה פ"ה ע"מ ע"ג)]. וע"י באור לציון (פ"ב אות ז) ומנח"י (ח"ה סי' קא). וכל זה באופן שלא שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה, אבל אם מתחלה שתה רביעית בכדי שתית רביעית ומשער שישתה כעבור חצי שעה ומעלה או שיצא, של לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בש"ש (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (שם) ובמנח"י (שם)].

נטילת ידים כשהגיע עמוד השחר

כשיאור היום (עלות השחר), יש לטוול ידים להעביר רוח רעה השורה עליהם. (ולענין הברכה עיין להלן). [שו"ע סי' ד ע"י יז]. ומי"מ א"צ להפסיק הלימוד וליטול ידים מיד. [החזו"א ידעת נוטה הנה 316] והגרשו"א זצ"ל (הליכיש שבועות פ"ב אות ז). וכמו"כ מותר ללכת יותר מדי אמות, ואי"צ לדקדק שלא לגעת בעינים וכדו'. [הגרשו"א זצ"ל ע"ש].

ברכת נטילת ידים

הנעור כל הלילה לא יברך על נטיי בבווק, רק אחר שעשה צרכיו או הטיל מים ושפסף, שאז לכוי"ע נתייב לברך וענטיי ואשר יצר. [מ"ב סי' ד ס"ק ל וסי' זצד ס"ק א]. אמנם נגיעה במקומות המכוסים בשגופו בלבד לא מועילה. [הגרשו"א זצ"ל ואשי ישראל פ"ב הנה ע"ט]. ובני ספרד (שהיו נעורים כל הלילה) נוהגים שלא לברך ברכה זו בכל אופן.

ברכת הציצית

יש אומרים שאע"פ שהיה לבוש ציצית כל הלילה צריך לברך עליה בבווק. [שו"ע סי' ח ס"ע יז]. ויש חולקים. [מ"א אות כא]. ולמעשה לא יברך. ואם מתעטף בטלית גדול כיוון לפטרו בברכתו. [מ"ב סי' ח ס"ק מב סי' תצד ס"ק א].

ברכת אלוקי נשמה והמעביר שינה

י"א שאין לברך ברכת אלקי נשמה והמעביר שינה אם היה ניעור כל הלילה. [א"ר סי' מז אות ג]. [מ"ב מפקקים בזה. לנצ"א (שם א"א ס"ק ג)]. ולמעשה לא יברך, אבל ישתדל לומר עתה ברכות אלו מאחר ויכוין לנצ"א. [מ"ב סי' מז ס"ק כד סי' זצד ס"ק א] ע"פ השע"ת (סי' מז אות ג). ואם ישן בלילה ששים נישמין (חצי שעה) לכוי"ע יש לו לברך אותם (והיינו באופן המובא להלן לענין שינת קבע). [מ"ב ע"ש]. ועי' בביאור הלכה (סי' ד על סעי' טו ד"ה דוד) שהביא מ"ח כמה הוא שתיין נישמין (ג' שעות, חצי שעה או מעט יותר מנינו). ולמעשה יש בקצות הלשון (סי' ב אות ח) שנקט שהוא חצי שעה. וכן דעת האור לציון (ח"ב פ"א אות ז) והגר"ח"ק שליט"א (ידעת נוטה עמי קכד)].

ברכות התורה

י"א שאף אם לומד בלילה, הלילה הולך אחר היום שעבר ואי"צ לחזור ולברך כל זמן שלא ישן. [מ"א סי' מז ס"ק יב] בדת השו"ע (סי' מז סעי' ג)]. וי"א שצריך לברך ברכה"ת אף אם לא ישן. [מ"א (סי' תצד י"ד ע"י ע"י, וסי' מז ס"ק ג)]. ולמעשה ישמע מאחר שישן בלילה, ואם אין אחר כל יברך דספק ברכות להקל. [מ"ב סי' מז ס"ק כח]. ומבואר דלא ליכא אשך אינו מברך, דלא כהמהר"ם שיק (או"ח ססי' א) שנקט שבכ"מ יברך לעצמו. אולם מצינו סוברים כדבריו, עי' ערוה"ש (סי' מז אות כג), כח"ח (אות כז) וארוחת רבינו (שם) בשם החזו"א. ומנהג בני ספרד לברכם בעצמם.

זמן ברכת התורה (למחמירם לעיל)

יש להקפיד לצאת ידי"ח הברכות אחר עמוד השחר. [דלדעת הגר"ש"ק זצ"ל (האלף לך שלמה סי' לג) והכה"ח (אות כט) אם בירך לפני כן לא יד"ח. ועי' בבצל החכמה (ח"ה סי' י"ח) שכתב שבדעיבד אם טעה ויברך, לא יחזור ויברך, אבל טוב שישעמ ברכה"ת מאחר או שיכוין לפטור עצמו בברכת אהבה רבה וילמד על אחר].

לכונן בברכת התורה בערב שמועות שתפטר רק עד סוף הלילה

אם מכוון להזדא בשעות ברכות התורה בערב שמועות להגביל חלות ברכתו עד למחרת, יש אומרים שמועיל וינצא ידי ספק. [מ"א סי' תרטל סי' יז]. ועי' באורחות רבינו (ח"א עמי מז) בשם הגרי"ק זצ"ל דמנהי להגביל חלות הברכה עד שהולך לישון. וכן הוא בלוח א"ר"י לגרימיס (הושענא רבה) בשם האדר"ת. ויש מחמירים. [ח"י"א (נשי"א כלל ט אות ג) והגר"ש"א זצ"ל (שבות יצחק ח"ח עמי רסג)]. ולמעשה אם אין אחר שיוציאונו ידי"ח אם הגביל ברכתו ליד"ח יכול לסמוך לברך בעצמו. [מנח"ש (ח"א סי' יח אות טו-ח). ושנת קבע (ח"י סי' יז). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ס].

כישן שישנת חלפת כיום שלפניו

אם ישן שינת קבע (חצי שעה) ביום הקודם, י"א שיכול לברך. [רע"א המובא ב"מ"ב (שם). ועי' בלוח א"ר"י לגרימיס (הושענא רבה) בשם האדר"ת דשינת קבע היינו שיתין נישמין. ועינין לעיל שהוא חצי שעה]. ול"ש חולקים. [חזו"א (מנח"ש א"ש עמי ט) והגר"ש"א זצ"ל (תשובות והנהגות ח"ג סי' קנט)].

ישן שינת קבע בלילה

אם ישן שינת קבע של מיטתו בלילה, אם נמשכה שנתו חצי שעה, מברך בקומו ברכות התורה. ואף קיבל בבגדיו אם נשכב על דעת לישון כמה שעות, יברך בקומו, אפילו ניעור קודם חצות הלילה. [הגרשו"א זצ"ל (הליכיש תפלה פ"ו אות א). ועי' ב"מ"ב (סי' מז ס"ק כג) שהמתננים במיטתו על אציל ידי אפילו בלילה אינו שייך לית קבע].

לומד עד שינתו שישן שיוציאונו ידי חובה

אם הגיע עמוד השחר אי"צ להפסיק מלימודו עד שיגיע אחר שיוציאו, כיון שאין בידו לברך עתה משום חספק. [חזו"א (ד"נים והנהגות ח"א אות ג)]. מנח"ש (סי' יח אות ח) וקובץ תשובות (ח"א סי' ט י"ד אולם יצ"ל). אולם בא"ח מבוססאטש (סי' מז) אמר מקל בזה אלא בפ"י דרך תחנונים. ודעת הכה"ח (סי' תצד אות יב) להחמיר לגמרי. וכן הוא בשבט הלוי (ח"י סי' עז אות ב). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ד].

רוצה ללכת לישון קודם תפילת שחרית

יש רש"ה ער בלילה ורצונו ללכת לישון אחר עלות השחר על מנת שיכול להתפלל בכוונה, אף אם אין לו שומר רשאי ללכת לישון. שאם לא נתיר ללומדים ללכת לישון הרי רובם של המתפללים אי יתפללו כהוגן, וכיון שהוא צבור שצריך להתאסף שנית, אין לחוש לספק קטן שמא יאחרו ע"י השינה. [שבט הלוי (ח"י סי' טט)]. ומי"מ אם אפשר עדיף שימנה שומר שיזכירונו להתפלל.

[ולענין תפילה עי' ב"מ"ב (סי' תצד ס"ק א) שכת' דנכון לזוהר ע"פ קבלה אם לא בליל טבילה. ואם לא קיים מצות פ"י, עי' בביאור הלכה (סי' יז על סעי' א ד"ה מליל שבת) בשם הישועות יעקב, דיש מקום להקל בזה (וציין לדברי ב"מ"ב סי' תצד ס"ק א). ועי' עוד ב"מ"ב (סי' רמ ס"ק ז) שכת' דאלו שיערם מתגבר עליהם, מצוה לקיים המצוה. ועי' בנב איש חי (שנה ב' פ"י וירא אות כ) שאף בליל יו"ט יש שבתיות של החמירי בזה. וכן נקט הכה"ח (אות ח). אולם המ"א (סי' רמ ס"ק ג), הערה"ש (אות ב) והמ"מ (סי' ק) כתי' להקפיד בליל ראשון בלבד].

א"צ דיני התפילות פ"ב

סדר התפלה

סדר התפלה של שבועות כמו ביו"ט של פסח, אלא שאומרים: את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו. וביום גורמים ההלל. [שו"ע (סי' תצד סעי' א)]. וי"א שיר היחוד ושיר הכבוד בהשכב"ח. [נזוח א"ר"י לגרימיס)].

קוראים מגילת רות. [רמ"א (סי' תצ סעי' ט). ונכסע הדב ע"י במחזור וט"רי (סי' שוב), בדרכי"מ (שם ד"ה שבת), בדרכי"מ (סי' תצד אות יא) ובשערי"ת (סי' תצ ס"ק ז)]. ובחזו"ל נוהגים לקרותה ביו"ט שני. [עי' במ"מ (סי' תצ א"א ס"ק ח וסי' תצד מ"ז ס"ק א)]. ובני ספרד אינם נוהגים לקרוא מגילת רות בצבור (רק קוראים בסדר התיקון בלילה). [מנח"ש ע"ש (סי' תצ אות ט)].

ברכה על המגילה

יש שהגוי שקל לברך על המגילה. [רמ"א (סי' תצ סעי' ט)]. ויש נוהגים לברך על המגילה כהכתובה בלא קדוין. [עי' ב"מ"ב (שם ס"ק יט)]. וי"א שא"פ הנוהגים לברך על הקריאה מי"מ אין מברכים עליה ברכת שהחינו. [תשובות והנהגות (ח"א סי' שכ) בשם ספר פאר עץ חיים]. ויש אומרים שמברכים עליה שהחינו כה מגילה כתובה כדוין (וכן הוא בשאר מגילות חוץ מאיכה). [תגר"א (למעשה רב אות קעה). וכן נהגו אצל החזו"א, עי' בארחת רבנו (ח"ב אות קיב)].

קריאת התורה

מוציאים שני ספרים, וקורין וטעם חמשה קראים, מבחדש השלישי עד סוף הסדר. [שו"ע (סי' תצד סעי' א)]. וקורין הדברות בטעם העליון. [מ"ב (סי' ג). ויש נוהגים לעמוד בשעת אמירת שירת הדברות. ודעת הגרשו"א זצ"ל (הליכיש תפלה פ"ב הנה ל) והגא"מ (או"ח ח"י סי' כב) ע"י שאע"פ שיש סוברים שיש למנוע מנהג זה מי"מ לומר מותר לנהוג כן. ומי שאינו נוהג לעמוד ונמצא במקום שנוהגים לעמוד אל ישנה ממתנה במקום].

אקריאה

המנהג לומר אקדמות, ויש לאמרו קודם שמתחיל הכהן לברך על התורה, וכן המנהג כהיום בכמה קהלות. [מ"ב (סי' ב)]. ועי"ש שאכן יציב פתגם שאומרים ביום ב' בעת קריאת הפטרה התפשת באיזה מקומות לאמרו אחר פסוק ראשון של הפטרה]. ואם טעה הכהן וכבר בירך על התורה לאמרו אקדמות קודם קריאת הלוי (ואם גם בירך הלוי לאמרו לפני א' משאר העולים). [הרש"א זצ"ל (מבקשי תורה גליון ב עמי ס"א)].

מפטיר

המפטיר קורא ספר תורה השני "וביום הבכורים". [שו"ע (סי' תצד סעי' א)].

הפטרה

מפטיר במרכבה דחזקאל, ומסיים בפסוק "ותשאני רוח". [שו"ע (סי' תצד סעי' א)]. ונוהגים למצוא מקומות שגדול וחכם קורא הפטרה. [מ"ב (סי' ד)]. ואין קטן עולה מפטיר. [מ"ב (סי' רפב ס"ק ב)].

נופה הברכה

נוטח ברכת הפטרה על התורה ועל העבודה וכו' את יום חג השבועות הזה. ואין מזכירין לומר מקרא קודש וכו'. [מ"ב (סי' י"ז)].

הקריאה ביו"ט שני (בחז"ל)

ביום השני קוראים בפרשת על הבכור עד סוף הסידרא. [שו"ע (סי' תצד סעי' ב)]. ואם חל בשבת שצריך לקרוא יותר, דהא בשבת צריך ז' קראים, מתחילין עשר תעשר. [מ"ב (סי' ח)]. והמפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בחבוקו מן וה' בהיכל קדשו עד למנצח בניגוניו. [שו"ע (שם סעי' ב)].

יזכור

מנהג בני אשכנז, להזכיר נשמות קרוביהם שהלכו לעולמם ולנדר צדקה לע"י בשלשת הרגלים באמירת "יזכור". ובחז"ל עושין כן ביו"ט שני. [מ"ב (שם ס"ק יז)]. ועי"ש שכת' שבכל מקום שקורין על הבכור מזכירין נשמות, ישש בו מתנת יד ונדורים צדקה].

אב הרחמים

אומרים אב הרחמים ביו"ט של שבועות. [מ"ב (סי' יז)].

י-ה קלי וגואלי

בא"ר"י (שאומרים יזכור) אין אומרים הפיוט י-ה קלי וגואלי בשבועות. ובחז"ל אומרים אותו ביו"ט ראשון (כי לא אומרים בו יזכור). [ליקוטי מהר"ח (ח"ג עמי כה ומח)].

אמירת פרקים

יש נוהגים לומר "פרקים", וכשחל שבועות ביום שיש - שבת אין אומרים אותם, וכשחל שבועות במוצ"ש אומרים פרקים במנחה בשבת. [מ"ב (סי' יז)].

מצות שמחת יו"ט פ"ב

הצינו לה' והצינו לכם

מצות לחלק הוי"ט חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה. וצריך לברך ולענגו כמו בשבת. [שו"ע (רס"ו תקכט)]. ועי' ב"מ"ב (סי' תקצו ס"ק א) שאף ר"ה בכלל רגל לענין זה].

לשמח בני ביתו

ח"י"ב אדם להיות שמח וטוב לב בחג, הוא ואשתו ובניו וכל הנלוים אליו. וחייב להאכיל לגר לתומם ולאכלמנה עם שאר עניים. [שו"ע (סי' תקכט סעי' ב)].

נשים

אף נשים חייבות במצות שמחה כאנשים. [חינוך (מצוה תפח), שאג"א (החדשות סי' ט) וברכ"י (סי' תקכט אות ה)]. ועי' ברע"א (השמוטות סי' א) בשם הראב"ד. ועי"ש שמי"מ אין חייבות לאכול פת ביו"ט וע"כ אם שכחו נע"י אין חזרות. וכן פסקו השבט הלוי (ח"ד סי' יח) והגרשו"א זצ"ל (מבקשי תורה יו"ט עמי רמא) דלא כהפתי"ש (סי' קפח ס"ק ה) דס"ל שצרכות לחזור.

מצות שמחה מה"ח או מדרבנן

בוה"י דבעוה"ר אין המקדש קיים ואין בשר שלמים, י"א שמצות שמחה אינה אלא מדרבנן. [תוס' (מו"ק יד: ד"ה עשה). ועי' בתוס' (פסחים קט. ד"ה במה משמחו), בב"ח (סי' תקכט) ובער"ע (סדר מב. על הש"ס באה"ד שניא)]. אולם י"א שאף בזמן הזה יש מצות שמחה מה"ח. [נמ"ב (מצוה גז), חינוך (מצוה תפח), ריטב"א (סוכה מב: ד"ה ההלל ר"ן) [שם כא. ברי"ף ד"ה והשמח)]. וכן לדעת רוב הראשונים. וכן פסקו השאג"א (סי' סח), הברכ"י (סי' תקכט אות ד), הנשמי"א (כלל סח אות יט) והמ"ב (סי' תקכט ס"ק טו)].

מצות שמחה בליל יו"ט ראשון

אע"פ שמצות שמחה הינה מה"ח (עי' לעיל), מ"מ בליל ראשון של יו"ט אינו אלא מדרבנן. [שאג"א (סי' סח), ברכ"י (סי' תקכט אות ו), תוס' (אה"ע סי' קכב ד"ה אלא שטעם) וכן ר"י מהשע"ש (סי' תקמו ס"ק טו), דלא כהמ"א (שם ס"ק ד) הובא בשערי"ת (סי' תקכט אות ב). ועי' באבני"ז (סי' תכג אות ט), בעמק ברכה (שמחת יו"ט אות א), באור לציון (ח"ג פ"י"ח אות יא בהגה ד"ה ע"י) ובמנחה הלכות (ח"ג סי' רט)].

שמחה ביין ובשר

בזמן הזה שאין בשר שלמים, אין שמחה אלא ביין. [פסחים (קט)]. ועל כל אן יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביינן, אבל בשר אין חובה לאכול. ומי"מ מצוה יש גם באכילת בשר שצמא בו שמחה. [עי' ברמב"ם (יו"ט פ"ו הל"ז כ"א)]. כן נקט במגילת אסתר (ש"ש א) דלא יד"ח אלא ביין.

וכן דעת המ"א (סי' תקכט ס"ק ג וסי' תרצו ס"ק טו) אף בדת השו"ע. ומי"מ באכילת בשר יש מצוה כמבואר כמי"ש הביאור הלכה (שם על סעי' ב ד"ה כיצד) ע"פ הב"ח. ויש אומרים שלא דוקא אלא ביין ויוצאים ידי חובת מצוה זו אף על ידי כל מיני שמחה שיכולת בידו לשמוח בהם. [רמב"ם בספר המצות (מצוה גז), חינוך (מצוה תפח), ריטב"א (סוכה מב: ר"ן) [שם כא. ברי"ף]. וכן פסקו השאג"א (סי' סח), הברכ"י (סי' תקכט אות ח) והכה"ח (סי' תקכט ס"ק כח-כט)]. וכ"כ במנ"ח (מצוה תפח אות ב) בדעת הרמב"ם והחינוך (מני"ל).

שמחה ע"י תלמוד תורה (למקילים לעיל)

לדעת המקילים לעיל, אף ע"י מצות ת"ת מקיימים מצוה זו, ודבריי תורה משמחים וגורמים לשמחת הלב. [שאג"א (סי' טט)]. ומי"מ כל זה לאנשים שחייבין בת"ח, שיש להם שמחה במה שעוסקים בתורה ומקיימים מצות המקום במצוה החביבה ושקולה לפני המקום כנגד כל המצות, אבל נשים אין חייבות בת"ת לא מקיימות בה מצות שמחה. [שאג"א (שם)]. ועי' בשד"ח (ח"ה דברי חכמים סי' פד עמי ב) בשם בעל הבנין שלמה שמה על השאג"א ששאם ע"י תורה מקיימים מצות שמחה, איך דייקו בנמי פסחים שרי"א ס"ל כולו לה' שעוסק כל היום בתורה, ע"י"ש. והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון ק"א].

קיום מצוה בעלמא בשאר דברים המשמחים

אע"פ שיש סוברים שלא מקיים חובת מצות שמחה אלא ביין, מ"מ לכל הדעות יש משום קיום מצוה בעלמא בשאר דברים כגון בשר ושאר דברים המשמחים. [כן מוכח מהמ"א (סי' תקלג סי' ח) הובא להלכה ב"מ"ב (שם ס"ק כג). וכן מבואר בלבוש (שם אות א) ובמ"א (סי' תקכט ס"ק ד וסי' תקל ס"ק א). ועי' ב"מ"ב (סי' תקל ס"ק א)].

שיעור השמחה

שיעור השמחה הוא אפי' זמן מועט. [שאג"א (שם)]. ועי' עוד בעמק ברכה (שמחת יו"ט אות ב) שכת' שצרכים להגיע לשמחת השירה שהיא כוללת שמחה וטוב לב].

כיצד משמח את בניו הקטנים

משמח בני ביתו הקטנים בנתינת קליות, אגוזים או שאר דברים המועיל להם. [שו"ע (סי' תקכט סעי' ב)]. ומסתמית המוסקים משמע שאף בפסח ושוכות אי"צ לקנות דבר חדש כל יום. וע"כ היינו טעמא כי מתנה חשובה שמחתה מתמשכת. משא"כ שתיית יין שהיא שמחה מועטת וע"כ צריך כל יום].

כיצד משמח אשתו

צריך לשמח את אשתו במה שראוי לה, בגדים ותכשיטין כפי ממנו. [שו"ע (סי' תקכט סעי' ב)]. ומסתמית המוסקים משמע שאף בפסח ושוכות אי"צ לקנות דבר חדש כל יום. וע"כ היינו טעמא כי מתנה חשובה שמחתה מתמשכת. משא"כ שתיית יין שהיא שמחה מועטת וע"כ צריך כל יום]. ואף על ידי כלי שאין בו שימוש ביו"ט יוצא יד"ח. [הגרשו"א זצ"ל (הליכיש שוכות פ"י"א הנה ג)].

שתית מיין ענבים (במקום יין)

י"א שיוציאים ידי"ח שמחה ע"י שתיית מיין ענבים. [הגרשו"א זצ"ל (הליכיש פסח פ"ה אות 78)]. וי"א שאינה מועלת, במקום שתיית יין. וכן נראה לעיקר. [הגרשו"א זצ"ל (שבות יצחק פסח פ"י אות ד)].

שיעור השתיה אכילה

שיעור השתיה הוא רביעית. [הגרשו"א זצ"ל (מבקשי תורה ח"ב עמי רעג)]. ויש אומרים דאף בפחות מכושיעור סגל. [תגר"ק שליט"א (רוח שני יו"ט פ"ב עמי אות ב). ועי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' קג)]. ובח"ו לקיימת אף לענין אכילה, אם צרכה כזית או אפילו פחות מכן סגי. ומסתבר כדעה

ראשונה. [כן שמענו מסימית המוסקים. ועי' ברבנות אפרים (ח"א סי' ט) בשם בעל האג"מ דצ"ק ב"י אות ב].

אכילת בשר בקר או בשר עוף

מצות שמחת יום טוב בבשר היא בעיקר בבשר בקר. [חוי"י (סי' קעח) ובעל המ"א (ברבנות אפרים ח"א סי' שט)]. ומי"מ גם בבשר עוף יש קצת מצוה. [חוי"י (שם) הביאור השבט הלוי (ח"ה סי' יח אות ב) והוסף שהנהג' שלנו שגם ביו"ט אין מהדרין דוקא על בשר בהמה. ועי' במהר"ש (ח"ט ססי' פ)].

מואכלי חלב בשבועות

הנוהגים לומר מואכלי חלב בסעודת ליל שבועות (ועינין בזה להלן), אי"צ לחוש משום ביטול מצוה שמחת יו"ט, כי כן נהגו. [לפי המבואר לעיל דאין באכילת בשר משום מצוה חיובית אלא משום מצוה בעלמא, יש ליישב המנהג לאכול רק מאכלי חלב בסעודת יו"ט שבדלוח השבועות, כיון דאיכא טעם לדבר ואין משום ביטול עיקר חובת מצות שמחה שהרי שותים יין. ועי' בדרכי"ת (סי' פט ס"ק יט)].

חיוב שמחה בחולו של מועד

בפסח ושוכות מצות שמחה נוגת אף בימי חולו של מועד. [עי' ב"מ"ב (סי' תקכט ס"ק טו) ובביאור הלכה (סי' תקמב סעי' ב ד"ה ע"י) ופול יו"ט תקלט סי' ד ד"ה ויוציא יותר] כדאמרו ברמב"ם (יו"ט פ"ו הל"ז). ועי' בזה בשפ"א (יומא ג. על תוס' ד"ה פז"ר), בערולי"ג (סוכה מ. ד"ה במנתי) ובמנ"ח (מצוה תפח אות ד). ועי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' קג) שדעתו שהחובה היא דוקא בשאר דברים המשמחים אבל לא ביין שאינו נוהג אלא ביו"ט].

מאכלי חלב

נוהגים לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות. ורמ"א (סי' תצד ע"ג). ועיי"ש ובמ"ב (סי' ק"ב) טעם הדבר, ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון ט"ו]. ואוכלים אח"כ מאכל בשר. (רמ"א (שם). ויש שנהגו טעם קידוש בבוקר אחרי התפלה ולאכול מאכלי חלב. וכן נהג הרג"ש זצ"ל (נשא יוסף ח"ב סי' קט אה). ועי' במ"ב (סי' ק"ג) שכת' דגם נוהגין בקצת מקומות לאכול דבש וחלב מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמשי"כ דבש וחלב תחת לשונך וגו'. (ע"כ). ויש שנהגו לאכול בסעודת הלילה רק מאכלי חלב. (כך נהג הגרי"ק זצ"ל. [אחרות רבינו ח"ב ע"ב צח]).

כ' להמים

יש נוהגים להביא עם המאכלי החלב ב' לחמים על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבין ביום הכבודים. ורמ"א (שם). ועי' במ"ב (סי' ק"ד) טעם הדבר. ועיי"ש (סי' ק"ט) שנהגו לאפות לחם א עם תפוחא דאז בודאי יצטרך להביא לחם אחר לאכול עם בשר].

הזירות מהרחקות בין בשר לחלב

יש להיזהר בענין מאכלי בשר וחלב בכל מה שזוהרים בכל השנה כמבואר ביו"ד סי' פ"ח ומ"ט שלא יצא שרם בהפסדם. [מ"ב (שם סי' ק"ז)].

חמתנה בין אכילת בשר לאכילת גבינה

אכילת גבינה לאחר אכילת בשר

מי שאכל בשר או אפילו של חיה ועוף אסור לו לאכול אחריו גבינה, לדעת השו"ע (יו"ד רס"י פ"ט) עד אחר שש שעות. ולדעת הרמ"א (שם) מעיקר הדיון מיד אחר סילוק השלחן רשאי לאכול לגבינה, אלא שנוהגים להמתין שעה. ויש מדקדקים להתמתין ו' שעות, ולכן נכון לעשות. וכן המנהג לחמירי להתמתין ו' שעות. והמקיל בזה עובר משום בל תטוש תורת אמוך. [וכי' (כלל מ' אות ג') ויערוהו (שם). ואע"פ שבמאירי (מן אבות ענין ט' ד"ה זו היא) כתב דבחמש שעות סגי. וכן דעת הגר"ש זצ"ל (הכשרות פ"י הגה ע"ג) אם עבר רוב השעה. אולם המנהג כסתירת הפוסקים דבעינן שעות שלמות. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"ב ע"ד בזה. ועיי"ש לענין הנהגים להתמתין ו' שעות].

לעם בשר

אל לעם בשר ולא אכלו (כגון שלועים לצורך תינוק), לבן שאכנו יש להקל להתמתין שעה. (הר"ע (סי' פ"ט אות ב') ויד יהודה (לקצר סי' ג').

טעם בלשון

אל טעם בשר או תבשיל ובלשון בלשון ולא בלעו, א"צ להתמתין, אלא די לו בקינוח הפה (והדיון כן אף לבני ספרד). [הגהות מהרש"ק (על הפמ"ג סי' פ"ט סי' א' ד"ה ודע) ובה"ח (שם)].

אכל חתיכה קטנה

מי שאכל חתיכה קטנה מאוד מבשר (כמו שמצוי בין השיניים) א"צ להתמתין שש שעות. [כן יוצא מהר"ו (חולו לו: ב"רי"ף סד"ה אמר) הובא ברמ"א (סי' פ"ט ע"ג א'). וכן דעת הגר"מ הכרע"ס זצ"ל (הכשרות פ"י הגה ע"ג). וכי' במגילת ספר (סי' פ"ט אות ב'). והארנ"ט בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא בגליון רצ"ג].

מאכל שיש בו שאריות בשר

האוכל מאכל שיש בו שאריות קטנות מאוד מבשר או מרטוב של בשר, אינו חייב להתמתין שש שעות, ומי"מ יקח פיו. והדבר מצוי במגשים מאכל פרווה כגון אורז עם כף שיש בה שאריות בשר, שהאוכל את האורז א"צ להתמתין ו' שעות. ומי"מ יש להיזהר לכתחלה להשתמש באופנים אלו בכלי נקי. [ע"י במהרי"ט (יו"ד ח"ב סי' יח ד"ה ועל הגלוסקאות). והארנ"ט בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון רצ"ג].

שומן של בשר

שומן של בשר דינו כבשר עצמו. [רמ"א (יו"ד שם סע ג').]

תבשיל של בשר

אכל תבשיל של בשר, מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה. אבל אם בא לאכול גבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או בשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, חובה לטול ידיו ומי"מ אין צריך להתמתין. [שו"ע (יו"ד שם סע ג'). וי"א שיש חובה לטול ידיו בכל אופן. (רמ"א (שם)). ונהגו עכשיו לחמירי שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר ללא המתנה כמו אחר בשר עצמו. (ב"י או"ח סי' קעג) ורמ"א (יו"ד שם)]. ואפי' שתה צלול של בשר או עוף אף לאכול אחריו גבינה. [ברכ"י (ש"י"ב שם אות כ"ג-לא)].

לא מרגיש טעם בשר

אל טעם התבשיל ואין בו טעם בשר אינו צריך להתמתין שש שעות אחריו. (ד' יהודה (סי' פ"ט ארוך) סי"ק ה' ד"ה מיהו). ועיי"ש שאע"פ שמחמיר טובא בטעימת ישראל מי"מ סומך לכתחילה לענין המתנה מבשר לחלב. והארנ"ט בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ב].

תבשיל שיש בו אבקת מרק בשרי

יש להתמתין שש שעות אחר אכילת תבשיל שיש בו אבקת מרק בשרית. [ע"י ב"י (סי' צח סי' ק"א) דמלתא דעבדי לטעמא בהיתרא (בשר או חלב) בטל בשי'. ואיכ' ק"ו לענין המתנה דאם אימא סי' נגד הדבקה בטלה חיה ולא אכל צריך להתמתין אחריו ו' שעות. אלא שהפמ"ג שם ביאר דה"ט"ז אויל כחשי"ק (סי' ק"ט) דס"ל דבר דעבדי לטעמא אינו בטל רק מדרבנן ובביתא היתר לא נזר. ולפי"ז לדעת הפרי"ח (סי' ק"ה) דס"ל דבר דעבדי לטעמא אינו בטל מה"מ"ת י"ל דאף טעם דהיתרא אינו בטל. ואיכ' ב"י ד' להחמיר. ועוד י"ל דה"ט"ז יודה דעכ"פ חשיב תבשיל של בשר. ועי' הפמ"ג (סי' פ"ט סי' א') ובשמעתא עמיקתא גליון ק"ט].

מאכל שטונן בשמן שטוננו בין בשר

מאכל שטונן בשמן שטוננו בין בשר (מצוי במקומות שמכריזים "לפלא" שמטגנים שם גם שניצלים), צריך להתמתין אחריו ו' שעות דינו כתבשיל של בשר, ויש מקילין בזה כי באופן זה אינו חשוש לתבשיל של בשר. [כן שמענו מאי' מחשבי פוסקי זמננו. וכן פסק הגר"ש זצ"ל (אולמן שליט"א). ואם אין במאכל טעם בשר, לכובלי עלמא אינו צריך להתמתין שש שעות. (כמבואר לעיל בשם ה"ד יהודה לענין תבשיל שאין בו טעם בשר)].

תבשיל שהתבשיל בהם כשרי

תבשיל שאין בו בשר אלא שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה, ואין בזה מנהג לחמירי. (רמ"א (סי' פ"ט ע"ג א'). ואפי' דבר חריף שהתבשל בקדרה או נחתך בכלי בשרי בן יומא א"צ להתמתין אחריו ו' שעות. [ח"י ערו"ה (שם על השי"ך סי' ק"ט)]. ואפילו אם אכל בשר רשאי לאכול מיד בלעו או שאר דברים חריפים שהתבשלו או נחתכו בכלי חולב. [נהגו דברי הפמ"ג (או"ח סי' תצד א"י סי' ק) אם אכל בשר ממש שוב אין לאכול צנון שחתך בסכין חולב. ועי' ב"ד יהודה (רמ"א (סי' ה') שכת' על דבריו בקדירה שאבי"ב נראה להקל. אולם דעת הגר"ש זצ"ל (קשו"ע פפ"פר סי' י' הגה"ט 13) להקל סב"ה. ודעת הגר"ש זצ"ל (מבית לוי ב"י ע"ד א' אות ח ובתורה עם) הנהגות להקל בכל יונא. ועי' במהר"ש (דעת תורה שם (תצד)].

תבשיל שהתבשיל בו בשרי לא מקונה

י"א דאפי' אם נתבשל התבשיל בקדרה שלא הודחה יפה ויש בה קצת שאריות בשר א"צ להתמתין שש שעות. (ב"י (שם) ש"ך (סי' ק"ט), פרי"ח (סי' ק"ט), פת"ש (סי' ז') ויד יהודה (שם ארוך סי' ה') בדעת השו"ע]. ויש אומרים שדוקא אם יש שנים לבטל השאריות הדין כן. [פת"ש (שם) ובה"ח (שם) ובה"ח לחם יהודה. וכן דעת ה"ד יהודה (שם)]. והעיקר כדעה הראשונה. [שכן רוב דעת גדולי הפוסקים. וכן פסק הערוה"ש (אות ג'). וכן שמענו בשם הגר"ש זצ"ל (אולמן שליט"א)].

מאכל פרווה שנאפה עם בשר (המתנה בחומת זיעה)

מאכל פרווה שנבלע בו טעם מתחת זיעת בשר (אדים בשריים), א"צ להתמתין אחר אכילתו ו' שעות. [רב פעלים (או"ח ח"ב סי' פ"ט) א"י אות א' אלא הבל בעלמא ואין טעם במאכל]. ועי"כ מאכלי פרווה שהתבשלו בתורב בעוהו של בשר (בכלי נפרד) א"צ להתמתין אחריו. [כי לא מצוי זיעה בתורב שלנו אלא הבל בעלמא ואין טעם בשר בתבשיל. ועוד דמבואר לעיל שמעיל טעימה לענין המתנה].

חמתנה לאחר אכילת גבינה

המתנה בין אכילת מאכלי חלב לאכילת בשר

המתנה בגבינה רכה רשאי לאכול אחריה בשר מיד, אחר שיעינין בידיו שלא נדבק בהם מהגבינה ויקח וידוח פיו. [שו"ע (סי' פ"ט ע"ג א'). ולענין גבינה קשה יעוינין להלן].

קינוח והדחה כיצד

קינוח הוא שילעש בו ויקחנה בה פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקמח, תמרים או ירקות, לפי שהם נדבקים בחניכים, ואח"כ ידחי פיו במים או ביון. [שו"ע (סי' פ"ט ע"ג א'). ולענין סדר הקינוח וההדחה, י"א שאינה ממה שירצה יקדים. ויש"י (סי' ק"ג) ויערוהו (אות ט), וי"א שנוכן לקדים הקינוח. וש"י"ב (אות א'). ונתי' האחרונים אם צריך לבלוע המאכל שמקנה בו, י"א דאם לעס בפיו ופלט לא מיקרי קינוח עד שיבלענו. [פרי תואר (סי' ז') ופת"ש (סי' ה)]. וי"א דאין צריך לבלוע. [פמ"ג (ש"ך סי' ב'), ש"י"ב (אות ט) ויד יהודה (קצר סי' ח)]. ולכתחלה יבלענו. [אצ"ת כל החיטות. ובשמעתא עמיקתא גליון ק"ג ח"ב שם בולע המאכל לצורך הקינוח מברך עליו כיון שנהגה].

קינוח והדחה אחרי המתנת שעה

אחרי שעה מאכילת הגבינה אין צריך קינוח והדחה. [ע"י ש"ך (סי' פ"ט סי' ק) ורמ"א (כלל מה אות ג') דס"ל לנוהגים להתמתין שעה אחר אכילת קינוח והדחה. ואף לט"ז (שם סי' ה') החולק ע"י, י"ל ידוה לענין כלי בשר אחר גבינה, דדוקא בשר שהוא דבר קשה יחלוש בו טפ"ל].

חמתנה בין מאכלי חלב למאכלי בשר (ע"פ הזוהר)

יש אומרים שע"פ הסוד יש להתמתין בין אכילת גבינה לאכילת בשר. [ע"י בזהר (פ' משפטים דף קכה). דאין לאכול בשר בחלב דאיתכחך פתדא (אח) פשענא פתדא, או פשענדתא פתדא]. יש אומרים שש שעות. [פמ"ג (שם ש"ך סי' ק"ט טז) וברכ"י (ש"י"ב שם אות ו'). עי' בב"י (או"ח סי' קעג ד"ה ויש מחמירין) דלפי הזוהר יש להתמתין ו' שעות אפילו לבשר עוף דלא מפרך (סי' ק"ט)]. וי"א שעה. [ש"ך (סי' ק"ט), פרי"ח (יו"ד סי' פ"ט סי' ק) ורמ"א (שם על סעי ג'). וי"א שאם מניבך ברכה אחרונה גבינה א"צ להתמתין. [פלת' (סי' ק"ג) וי"א שחמתנה להתמתין חצי שעה. [הגר"ש זצ"ל (מבית לוי יו"ד ע"ב לו אות טו ובתורה). וכי"כ בתשובות והנהגות (ח"ב סי' שצ ד"ה ובוה"ח) ועוד ש"ך נוהגים להתמתין חצי שעה אף אחר שת"ת חלב]. ויש נוהגים להקל בזה לגמרי, ומיד אחר קינוח והדחה ודחה אוכלים בשר (אף ללא ברכה אחרונה). [מ"ב (סי' תצד סי' ק"ט)].

אכילת בשר אחר אכילת גבינה קשה

דעת הרמ"א (סי' פ"ט ע"ג א') דיש להתמתין ו' שעות אחר גבינה קשה אפי' לאכילת בשר עוף. **גבינה צהובה המצויה בזמננו**

י"א שגבינה צהובה של זמננו אין לה דיון גבינה קשה של זמננו וא"צ להתמתין ו' שעות. [חזו"ת (מעשה איש ח"ה ע"ב) והגרח"ק שליט"א (ב' והגרח"ק שליט"א (ב' וניהג ומשקה ע"מ רנט). וכן נקט בעל האג"מ (משנה הלכות חט"י סי' ט), וכן הורה הגר"ש זצ"ל (קשו"ע פפ"פר ע"מ קלט) אלא דעיי"ש שלעצמו נהג להחמיר. וכן דעת הגר"א קוטלר זצ"ל (קשו"ע פפ"פר ע"מ קלח ובוה"ח השבת ח"י ע"מ תכ"ו)]. ויש מי אומר שיש להתמתין ו' שעות משום שזכר נהגו העם להחמיר בזה. [הגר"ש זצ"ל (קשו"ע פפ"פר ביאורים ע"מ קלט). וכן שמענו מאי' ממקורביו של הגר"ש זצ"ל. ועי' בקובץ תשובות (ח"א סי' נח אות ב') ובתשובות והנהגות (ח"ב סי' שפח). ודעת הגר"ב"צ אבא שאול זצ"ל (ספר הכשרות פ"י הגה קכ"ב) דמנהג בני ספרד להתמתין שעה א'. דעת השב"ט הלוי (ח"ב סי' לה) שמהננו להחמיר. וכל א' ינהג כמנהגו. [ע"י ש"י"ב (סי' כ"ט) בשמעתא עמיקתא גליון צ"ג].

שאר דיני המתנה

ישן שינת קבע אחר אכילת בשר

יש מי שאומר שאם אחר אכילת בשר ישן שינת קבע, השינה ממעטת זמן המתנה בשעה/שעותיים. [דעת קדושים (בוטשאטש סי' פ"ט על סעי ב)]. ויש מי שמקיל בזה לאחור אכילת בשר עוף. [הגר"ש זצ"ל (נשא יוסף ח"ב סי' קט אות ו'). וכת' הגר"ח (נשא יוסף שם) שלפי דעה זו ניתן להקל גם לענין אכילת בשר לאחר גבינה (לנוהגים להתמתין אחריה)]. ולמעשה המנהג להתמתין ו' שעות בכל אופן. [הגר"ש זצ"ל (מבית לוי יו"ד הל' ב"י ע"מ לד) והגרח"ק שליט"א (דולח ומשקה מע"מ רנ"ג)].

מסתפק אם עברו שש שעות

מי שמסתפק אם עברו שש שעות מאז שאכל בשר, רשאי לאכול גבינה. ומי"מ אסור להיכנס בספק לכתחלה. ויש להיזהר בדבר. [ע"י בדרכ"ח (סי' פ"ט סי' ה'). והוכחו בס"ד כדבריו בשמעתא עמיקתא גליון י"ח אף להיתר החולקים על הדגמ"ר שהביא שם].

התחיל לאכול גבינה תוך שש שעות מאכילת בשר

יש מי שאומר שמי שאכל בשר וטעה ונתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות רשאי לגמור אכילתו. [דעת קדושים (סי' פ"ט אות ב'). וכן פסק הכה"ח (שם אות ח)]. ואין נוהגים להקל בזה. [הגר"מ הכרע"סאם זצ"ל (הכשרות פ"י הגה קד). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"ב].

שעומת מאכל חלבי, תוך שש שעות מאכילת בשר

יש אומרים שמותר (אחר קינוח והדחה) לטעום בפיו אם אינו בולעו, מאכל חלבי תוך שש שעות מאכילת בשר. [הגר"ש זצ"ל (אולמן שליט"א אפילו אליבא דהשו"ע הני"ל, כיון דטעימה לא אסרו לענין זה)]. ונראה דאין להקל בזה אלא לאחר המתנת שעה. [כענין מה שמצינו בריע"א (סי' פ"ט אות ב') לענין הלועס בשר]. ואם טועם בלשון יש להקל בכל אופן. [הגר"ש זצ"ל (אבני יספה ח"ה סי' קא ואשרי האישי יו"ד פ"ה אות כג). והארנ"ט בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ז].

בירך על מאכל חלבי תוך שש שעות

מי שעלם ובירך על גבינה אחר אכילת בשר, י"א שאין לו לטעום מהמאכל אף כשכוונתו להניצל מברכה לבטלה. [ע"י שבט הלוי (ח"א סי' רה)]. וי"א שאם כבר חלף שעה א' מתום אכילת בשר יש להקל לטעום מעט ע"מ להניצל מאיסור ברכה לבטלה, ומי"מ ירחוץ פיו לפני הטעימה. [תשובות והנהגות (ח"ב סי' שפ"ט)]. וכן מסתבר. [ע"י בדרכ"ח (סי' כ"א) ובכה"ח (יו"ד שם אות ו)]. ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון כ"א]].

שימוש בסוכר שיש בו טיפות חלב

מותר להשתמש בסוכר שנשפך בו מעט חלב, להכנת משקה פרווה, בתוך המתנת שש שעות מאכילת בשר. [דלא שייך בכה"מ משום אין מנטילין איסור לכתחלה. וכן א"ל הגר"מ (ש"י שליט"א)]. אמנם יש להיזהר מלהשתמש בו עם בשר. [ובמקום שהסוכר עומד לשימוש עם בשר חלב יש להזהר ליחד כלי עם סוכר לשימוש עם בשר וכלי לשימוש עם חלב שלם יבוא לידו תקלה, וכענין זה מצוינו ברמ"א (סי' פ"ט ע"ג א') לענין מלח. והארנ"ט בשמעתא עמיקתא גליון קס"ח].

יולדות ומניקות

יולדות ומניקות, ורשאות ולשתות חלב או לאכול גבינה על מנת לחזק בריאותם (והמניקות אף ע"מ להרבות חלבם), אחר המתנת שעה מסוף אכילת בשר. ועליהן לברך ברכה אחרונה אחר אכילת הבשר ולעשות קינוח והדחה (ש"י"ב) ויולדות ודאי' להן בקל לקנח פיהם חוץ כמבואר להלן וירקות, ולשתות משקה חלשהו). ויולדות ודאי' להן בקל לקנח פיהם חוץ כמבואר להלן לענין קמח שאב"ס. [ע"י בחכ"א (כלל מ' סוף אות ג'), בשבט הלוי (ח"ב סי' ר"ב) ובחוט שנ' (ח"ד ע"מ רנ"א) בשם הגר"מ שליט"א]]. ורשאות ואוכלי ללא התרת תדיר כי דעתם לחזור למנהגם. [כדמזכר מסתימת החכ"א הני"ל שחתיר ללא התרה, א"צ שבחכ"א (כלל קכ"ד אות ח) פסק כחש"ד דבמקום חז"ל אין שדעתו לחזור למנהגו צריך התרה. ועי' עוד בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון רנ"ח].

חולים שאין בהם סכנה

חולים שאין בהם סכנה הצריכים לאכול מאכלי חלב לצורך רפואתם, א"צ להתמתין כלל אחר אכילת בשר, ועישו קינוח והדחה וברכה אחרונה לפני אכילת מאכלים אלו. ומי"מ אם ירד להתמתין שעה, לכתחלה יעשה כן. [ב"י (כלל מ' סוף אות ג'), בן איש חי (שנה ב' שח"ל לך אות י"א) ושבת הלוי (שם)]. ואם א"ל לחם בקל לקנח פיהם, כיון שעבר שעה מספיק לחלל בבלב. וכמ"כ אם אין בידם לברך ברכה אחרונה די שילוק השולחן (והיינו מעשה שראה שמסלק עצמו מסעודה ראשונה). [דרכ"ח (סי' טו-טז)]. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון רנ"ח]. ורשאים לאכול ללא התרת תדיר כי דעתם לחזור למנהגם. [ע"י המקורות לעיל בענין יולדות].

קטנים

קטנים שטרם מלאו להם שלש שנים, ומתרים באכילת מאכלי חלב אחר בשר. מכאן והילך, אם הם בריאים ואינם זקוקים ביותר למאכלי חלב, כי שחונם להתמתין בין אכילת בשר לגבינה. וימתניו שעה אחת. ומגיל ט' שנים יל לברך ולחנכם להרחיק בין בשר לחלב מסעודה (של הקטן), ועכ"פ מגיל קרוב לבש מצוה יש לו להתמתין ו' שעות. [הגר"מ שליט"א (חוט שנ' ח"ד פמ"ה ע"מ ט"ט). ודעת הגר"ש קמניצקי זצ"ל (אמת ליעקב על יו"ד סי' פ"ט) ע"ג שנים ודאי א"צ להתמתין כלל ואף לאחר גיל זה עד כיל שש שנים הוא חומרה תירה. ועי' בשבט הלוי (ח"ד סי' פ"ד). והארנ"ט בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון פ"ז].

מראית העין

אכילת מאכל תמני הנראה כבשר בסעודה חלבית

מותר לאכול ואף לבשל בשר סויה עם חלב, וכן לשתות חלב סויה תוך סעודה בשרית (או עם בשר), כי בזמננו הדבר מפורסם שיש מאכלים הנראים כבשר או חלב והם אינם אלא סתמיים. ועל כן מותר לשתות קפה עם חלב פרווה בתוך סעודה בשרית. ומי"מ המהדר גינה קופסת המוצר הסתמי כהיכיר במקום גלוי. [ע"י בחשב"א (ח"א סי' כ'). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ר"ח].

לחם שאכלו בפעודה חלבית/בשרית

לחם שננע כבשר, אכילתו עם גבינה

לחם שננע בבשר, אסור לאוכלו עם גבינה. וכן אם נגע בגבינה, אסור לאוכלו עם בשר. [שו"ע (סי' א"ב ע"ג)]. ועל כך יש להיזהר שלא יגע הלחם לא בבשר ולא בגבינה כי חוששין אולי ישכח לחידתו ויכאלנו עם המיזו השני. [ש"ך (סי' ק"ז)]. ומי"מ אם מייחד הלחם לאכול רק עם בשר או חלב, אין הלחם נאסר, כי באופן זה לא חוששים שאולי ישכח ולאכלנו עם המיזו השני. ועל כך מותר למרוח לכתחלה על הלחם ממוח חלבי וכדומה. [ערוגת השם (רס"י צ"א) הובא בדברי חס"ד (סי' א' סס"ק ב'). והנה מבואר בשי"ך הני"ל דמגילת הדחה לחם. אולם בבנה"ג (הגר"ש אותיות ב ג) - תמה על השי"ך ונקט דלא מועיל הדחה בכה"ג. והביא הפמ"ג (שם). וכן פסק בערוה"ש (אות ה'). מיהו הפת"ש (סי' ד) דחה דבריהם וסיים דמי"מ נראה דבמקום יש שילוק, ואם יגע בחלב שם לא בפרוס מצד חוץ במקום הקשה בין בחב"ח, אבל אם נגע מצד פנימי בדמקום חוץ בע"י גרידה (שהוא חתום קמלפה מ"מ ש"י צ"ו ע"ג כ"א), ע"כ. וכי"כ ביד יהודה (פמ"א סי' ט) דבעי גרידה. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

כשהבשר או הגבינה יבשים

י"א שאין איסור לאכול לחם עם המין השני אלא כשנגע בבשר או בגבינה לחים, אבל אם הם יבשים, מותר לאכול לחם עם המין השני. [שו"ע (שם ס"ק א' וס"ק ד), פרי"ח (ס"ק ד), מלתי (ס"ק ג) והכ"מ (ככלל גב' אות ה)].

לחם שאכלו ממנו כסעודה בשרית או חלבית

לחם שאכלו ממנו כסעודה בשרית, אין לאוכלו עם גבינה (או להיפך). [שו"ע (סי' פט סעי' ד). ומשמע והלאה אסור אפילו כשאינו רואה את החתיכה בשר וכיו"ב. ואפשר דחששו חז"ל שמא בעל טעם מבשר רותח וכדו' ויתאם אסור. וכל זה לענין החתיכה שחנכו מהכירר ואכלו בה המאכל, אבל הלחם הנשאר בצד אינו נאסר. (אג"מ (יו"ד ח"א סי' לח)].

מאכלים שאכלו מהם כסעודה בשרית או חלבית

שאר מאכלים שאכלו מהם כסעודה בשרית (כגון סלטים וכדו'), מעיקר הדין מותר לאוכלם במין השני אם נזהר לקחת מהם עם סכ"ים נקי, אבל בלא"ה אין לאוכלם עם המין השני. (בדי השלחן (סי' פט ס"ק צט). ומי"מ כל זה בסתמא, אבל היכן שידוע שהאריכות התבטלו וכן המאכלים מותרים באכילה במין השני. אלא שאין לעשות כן לכתחלה כשדעתו לאוכלו במין השני. אמנם לענין לחם שאכלו עם בשר (או בגבינה) משמע מהפוסקים שהוא אסור עם מין השני בכל גוונו)].

היוזם נחל על מכסה סיר רותח

מותר לתת חלה על מכסה של סיר בשרי רותח אע"פ שהחלה בולעת דרך המכסה מטעם הבשר (אם המוקים נגוד כדי לקליפה, ואם המוקים רטוב כדי נטיחה כמבואר במ"ב סי' תנ"א ס"ק ק"י"א), ואין הוא משום לחם שנילוש בשומן או חלב שנתה נאסר כמבואר להלן. [נ"ע כאן לא חששו חז"ל אלא אם נתן חלב או שומן בשר ב"שע"ת ליש"ה, אבל לאחר שנאפה אין הלחם נאסר. וכן משמע בסימני צ"ח דבכה"ג הלחם לא נאסר. וכן מצאתי בשפת הרמ"ק שליט"א (שאלת בר' ע"ב ד' ודולה ומשקה ע"מ רגט). ודלא כבדי השלחן (סי' צא סעי' ג) שכנת לאסור חוץ. ומלכו מוקים או רצונו לאוכלה עם גבינה, עליו להוציאה את המוקים שבלע מטעם הבשר. וכל זה לכתחלה, אבל בדעיבה שכבר עירב החלה עם גבינה אם יש הפסד בדבר רשאי לאוכלה. וע"י ברמ"א בסימני צ"ח ע"מ א' דני"ט בר' נ"ט בדעיבה שרי. ואע"פ שהלחם בולע בשעת בישול דעת רוב הפוסקים אומרים אין בכה"ג נ"ט בר' נ"ט וע"י בדעיבה אין לאסור. והארכנו בזה ב"ד בשמעתא עמיקתא גליון ק"ה"ח. (ואם טעם מוקים הקליפה או הנטיחה ואין בו טעם בשר לפי הסודרים שמועיל עשימת ישראל מותר לאוכלו כולו עם המין השני, ע"י להלן לענין טעימת נ"ט בר' נ"ט).

כשהמכסה מוזכרית

אם הניח החלה על מכסה מזכוכית (או פיירקסט) נקי מותר לאוכלה כולה עם המין השני. [דעו"ק בשו"ע (סי' תנא סעי' כ) דכלי זכוכית אינו בולע. ואף לרמ"א המחמיר שם וס"ל דבולע ואין לו הכשר, מ"מ כבר הביא בפמ"ג (שם מ"ז ד"ה אעתיקו ביה ק"מ מ"ז ס"ק א' ד"ה ואם יש) דכוונתו לחתור דוקא לענין חמץ. ובני"ד דקול כחמץ לית לסמוך ע"ה. וע"י עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"ה"ח].

כשתנור נזיר כסף על המכסה

יש לתת עצה כפי שהחלות ישארו בחזקת פרווה (אף כשמניחה על מכסה שאינו מזכוכית), ע"י נקיין המכסה משאריות (או בגינה) והפסקה בין הלחם לסיר בנייר אלומיניום (באופן זה הוי כמכלי כלי שמעיקר הדין לא יוצא ללא רוטם). [ע"י בגליון קל"ג. אולם נייר אפיה שמעון מהגרש"ז אולמן והגרמ"ש קל"ג שליט"א דלא מהני לזה כי אין ידנו ככלי מחמת טיפוס].

עיסה חלבית

לחם, עוגות ועוגיות, מעיסה חלבית

אין לשוין עיסה בחלב, ואם לש כל הפת אסורה, כי חששו חז"ל שמא יאכלנה עם בשר. וכן אסור ללוש עיסה בשומן בשר שמא יאכלנה עם גבינה. [שו"ע (סי' צ"ז)].

כשעושה סימן

אם עושה בה סימן או צורה שונה אין איסור. [שו"ע (סי' צ"ז) ורמ"א (שם)].

לעשות המינין לאחר אפיה

י"א שמועיל לאפות ע"מ לעשות סימן לאחר אפיה. (ג' מהר"ש"א (סי' צ"ז אות ב) ודח' אש (ס"ס"י יב), וכן ר"ל החמודי' דניאל (סוף תערוכות סי' יח) ושאר בע"כ. ובא"ת ישראל (ח"א סי' סז) נקט להקל וכתב כן אף בדעת הח"ד (באורים ס"ק ג וחי' סי' ה). ולכתחלה אין להקל בזה, אלא יעשה דוקא לפני האפיה. [כ"י כן הוא הפשוט בדברי הפלתי (ס"ס"ק א), החו"ד (שם) והכ"מ (כ"ל נ אות ה). ומי"מ דעיבה יש מקום להקל. וכן דעת הגר"מ הלברשטאם זצ"ל (הכשרות ע"מ רס"ה הג' הל'). וע"י בשמעתא עמיקתא גליון קס"ד].

כשעושה כמות קטנה

אם עושה כמות קטנה מהעיסה, מותר ללוש בחלב או שומן. [שו"ע (סי' צ"ז) ורמ"א (שם)]. ולדעת השו"ע (סי' צ"ז) כמות קטנה פירושו "כדי אכילה בבת אחת". [וכ"כ הפמ"ג (שו"ע ס"ק א) א"ל"ת דמהמבר. וכ"כ בבכה"ח אות ז', וע"י ש"ח ב"ח אות ז' דנאכל בבת אחת היינו לכל אחד אחד מבתי הבית]. ולדעת הרמ"א (שם) שכל שהוא לצורך אותו היום הוא בכלל מועט. [וכ"כ בפמ"ג (שם) והחו"ד (באורים ס"ק ג) וע"י גר"ה"ש (אות ג) שכנת דאכלת ליה א' שהוא מנת לעת הוי דבר מועט. וע"י בבצל החמכה (חי' ס"ס"י פד) דרק מותר ליום א' ולא ליומיום. וכ"כ בדרכ"ח (ס"ק לג)].

עשה כמות קטנה וזתיר

אם עשה כמות קטנה, ונותר, יעשה בו סימן ומותר באכילה. [ע"י בלבו"ש (ס"ק קלח) המובא בפתיש (ס"ק ב) שמוכח דבכה"ג הפת חוזר ונאסר. אלא ד"ל דמי"מ כיון שנאפה בהיתר מהני לעשות היכר אחר האפיה אפי' לכתחלה. וכן העירוני שמבואר בחו"ד (ס"ק א), ע"י"ש. וע"י בדרכ"ח שהביא מפקפקים על הבלבו"ש].

עשה כמות קטנה וזתיר

עיסה ממומלת במינין מתקנה וכדומה שאין דרך לאכלה עם בשר או גבינה, מותר ללוש אותה עם חלב או שומן. ולפי זה עוגות, ספוגניות ודומיהם שלשים אותם בחלב וכדו', ללוש לחוש בהם, שאין דרך לאוכלם עם בשר. [מהר"ש"א (יו"ד ח"ב סי' יח ד"ה ועל הגלוסקאות), פרי"ח (ס"ק א), הכ"מ (שם אות ג), פתיש (ס"ק ג) וכה"ח (אות ט)]. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון קס"ד].

בישול בכלים בשרית ע"מ לאוכלו עם גבינה

אסור לבשל מאכל פרווה בכלי בשר בין יומו (אע"פ שהוא נקי), על מנת לאוכלו עם גבינה (או להיפך). [שו"ע (רמ"א (סי' צ"ז סעי' א-ב) ו"כ"כ השו"ע (ס"ק ד) דאף להשו"ע אינו מותר אלא אם כבר בישל, אבל בע"כ לע"מ לעררב אסור. ר"כ נקטו הפרי"ח (סי' א), הוב"ע (סי' א) והכ"מ (אות א)].

מאכל שהתבשל בסיר בשרי אפי' בן יומו, לדעת השו"ע (סי' צ"ז אות א) מותר לערבו אפי' לכתחלה עם גבינה. אולם לדעת הרמ"א (סי' א) אסור לערבו לכתחלה, אלא שאם כבר התערב בדעיבה המאכל מותר. והדין כן אף אם המאכל נעלה בכלי בשרי. (פרי"ח (ס"ק ה) פמ"ג (מ"ז ס"ק ג), הכ"מ (מת, א), ערוה"ש (אות ב) וכה"ח (אות כב). וכן משמע מהשע"ח (סי' תמו אות פא).

ליתר בדיקה (סי' צ"ז ס"ק ד), החו"ד (חי' ס"ק ה) והפתיש (ס"ק ב) דס"ל שאם נעלה נאסר בדעיבה. ומי"מ כתי' ההודיא (א"ח"ח סי' קט"ס ס"ק ג) דהודיא כשבלעל הקדרה גם הטעם בשר ללא אמצעות מים, חשיב נעלה].

אין טעם בשרי או חלבי בתבשיל

יש אומרים שאף אם טועם המאכל ולא מרגיש בו טעם בשר או חלב, אין להקל על סמך זה לערבו לכתחלה עם המין השני ולמאמץ (לעיל), שכיון שטעימה בזה"ח תלויה במח' אין להקל אלא בדוחק גדול או בצירוף כמה ספיקות. [הגר"ח"ק שליט"א והגר"ש"ק שליט"א (הבית שברותנו ע"מ ד' הגה קד')]. וי"א שמועיל לסמוך באופן זה לכתחלה על טעימת ישראל. [הגר"ח"פ שיינברג (א"ח"ח סי' קט"ס ס"ק ג) דהודיא כשבלעל הקדרה גם הטעם בשר ללא אמצעות מים, חשיב נעלה]. כדעת הראשונה. [והארכנו בזה ב"ד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ה].

לבי אינו בן יומו

לבי אשכנז, אף בכלי שאינו בן יומו לכתחלה אין לבשל ע"מ לאכול עם המין השני, אלא שמי"מ אם כבר בישל מותר לכתחלה לאוכלו עם בשר. [הכ"מ (שם אות ב), וכן משמע קצת מהרמ"א (שם) ופנא. וכן פסק הרמ"א (שם) (שבות יצחק חי' ע"מ רג). ובתשובות ותהגות (ח"א סי' תלד) כתב דראוי ליתר בזה, ובמקום הדח"ק יכול לסמוך להקל לכתחלה. וכן במנחת יצחק (חי' סי' אע אות א) ולבני ספרד, מותר לבשל אף לכתחלה בכלי שאינו בן יומו על מנת לערבו המאכל במין השני. [כה"ח (סי' צ"ז אות ג) ב"ס דעת דוד (יו"ד סי' מב)].

עשה במזיד (למהמזירים לעיל)

אם עבר במזיד ובישל בכלי חובל על דעת לאכול המאכל עם בשר, לא קנסינון ליה (ולבני ספרד מותר לערבו עם מין השני ולבני אשכנז הדין כן בכלי אינו בן יומו), כיון שמח' ליהא בזה, ובמקום הדח"ק יכול לסמוך להקל לכתחלה. וכן במנחת יצחק (חי' סי' אע אות א) ולבני ספרד, מותר לבשל אף לכתחלה בכלי שאינו בן יומו על מנת לערבו המאכל במין השני. [כה"ח (סי' צ"ז אות ג) ב"ס דעת דוד (יו"ד סי' מב)].

עשה במזיד (למהמזירים לעיל)

אם עבר במזיד ובישל בכלי חובל על דעת לאכול המאכל עם בשר, לא קנסינון ליה (ולבני ספרד מותר לערבו עם מין השני ולבני אשכנז הדין כן בכלי אינו בן יומו), כיון שמח' ליהא בזה, ובמקום הדח"ק יכול לסמוך להקל לכתחלה. וכן במנחת יצחק (חי' סי' אע אות א) ולבני ספרד, מותר לבשל אף לכתחלה בכלי שאינו בן יומו על מנת לערבו המאכל במין השני. [כה"ח (סי' צ"ז אות ג) ב"ס דעת דוד (יו"ד סי' מב)].

חלק מהאנשים שמבשלים עבורם דעתם לאכול עם גבינה המושל בכלי חלבי (לבני ספרד אפילו הוא בן יומו ולבני אשכנז בן יומו), וכוונתו בשעת הבישול לבשל התבשיל אף לצורך גליון ערבו, בבשר, הולכים אחר רוב אנשים שמבשלים עבורם (אחר "עיקר הכוונה"). וכן כשמבשל עבור עצמו ובג ביתו אזלין בתר הרוב, אף רובם אין כוונתם לערבו במין השני שוב מותר לערבו אף ע"מ שכונתו לערבו במין השני [אולם במקום שמבשל עבורו ועבור חבירו או בן זוגו, כיון שאין רוב דני"א אותו לכתחלה אסור לעשות כן]. [כן מבואר במהר"ב"ח (סי' קכ"א ד"ה אמנם האוסר וס"ד"ה אמנם לעשות המובא בשו"ע (סי' ק"ק) ו"כ"כ פ"ק א)].

מבשיל במותר גדולה והזק מונח דעתו לערבו במין השני

מבשיל במותר גדולה והזק מונח דעתו לערבו במין השני, מותר לערבו בפרוה (או בשר) שאינו בן יומו אפי' שיש מיעוט שודאי יערבו במין השני, מותר (כי הולכים אחר עיקר הכוונה). [כן מבואר במהר"ב"ח (שם) המובא בשו"ע (שם). והארכנו בזה ב"ד בגליון ק"ס"ו].

בן אשכנז לבשל עבור בן ספרד שדעתו לערבו המאכל במים השני

מותר לבני אשכנז לבשל עבור בני ספרד בכלי חלבי (או בשר) שאינו בן יומו אפי' שיש כוונתם לערבו התבשיל במין השני (ואין בזה משום נ"ט בר' נ"ט לכתחלה). [כן יוצא מהמחבר"ב"ח (שם) המובא בשו"ע (שם). והארכנו בזה ב"ד בגליון ק"ס"ו].

מאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי (למהמזיר בסיר חלבי

אע"פ שלא עושים נ"ט בר' נ"ט לכתחלה כמבואר לעיל, מ"מ מאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי (נקי) אפילו בן יומו, מותר לחממו לאחר מכן בכלי חלבי (נקי) אפילו בן יומו (או א"כפ"א). [ע"י בשו"ע (סי' צ"ז ס"ק טו) שכנת דאף לאוסרים בתבשילו מותר להשתמש בליהם. וע"י בפמ"ג (סי' צ"ז ס"ק טו) וע"י בדרישה (ס"ס"ק א), ב"י"ח ובפרי"ח (שם) דאף לכתחלה מותר לבשל בסיר ע"מ לחמם התבשיל בשעת העודך בסיר חלבי (א"ן א"כפ"א). והארכנו בשמעתא עמיקתא גליון רס"ד].

שימוש בתנור לבשר והלב

מי שאין בי"ד לרכוש תנור לבשר ולחלב לצאת מכל חשש מכשול, רשאי לבשל מאכל בשרי אחר תבשיל חלבי (או א"כפ"א) לאחר ניקוי ולבוץ (או לכתחלה יש להדליק לצורך זה הגרזל, כל גוף החימום שלו גלול). [הגר"ש"א (אשר ראוי יוד"ח פ"ה אות כח). וע"י במנח"י (חי' סי' כ) ובתשובות ותהגות (ח"א סי' תל). וע"י עוד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ה].

אפית חלות בתנור חלבי בן יומו

מותר לאפות חלות או שתי דברים יבשים (אנשים שרוצים עם משום זיעה) בתנור חלבי בן יומו, אפילו על מנת לאוכלם בבשר (או א"כפ"א), אף ללא הכשרת התנור (ושמשמש לצורך זה בתבנית חד עמיתא או פירוד בין העיסות לתבנית בנייר אלומיניום). [והיה זה ב"ה ק"מ ז"ש נ"ט בר' נ"ט דקול, ואין חשש לזיעה. ויש בזה עוד צדדים ואמ"ל. וכן שמענו ב"ס הגר"ש"א זצ"ל. וע"י משי"ב ב"ד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ה].

שימוש במיקרוגל לבשר והלב

יש מי שאומר שמותר להשתמש במיקרוגל לחלבי ולבשרי או מדקדק לכסות התבשיל. ודי שיכסה תמיד אחד מהם או הבשרי או החלבי. [הגר"ש"א אבא שאול זצ"ל (בדרשת וחקרת חי"ב יוד"ח סי' ד אות ב)]. ויש אומרים שאין נכון לעשות כן לפי שעלול ביותר שלא יהא התבשיל מכוסה כראוי. [הגר"ש"א זצ"ל (לדעת שפ"ח פ"ה הגה 44) והגר"ש"א זצ"ל (שם פ"ה סוף אות ג). וכ"כ הוא במנחת יצחק (חי' ע"מ כ"ה, א) וע"י ע"מ כ"ה אות ט]. וכל זה בשימוש תדיר כגון בבית,

אבל באקראי כגון הנמצא במקום ציבורי שיש חשש שהתנור נטרף (כגון בית חולים וכדו'), יכול לסמוך לכסות (ויכסה) התבשיל מכל צדדי, ואם התנור אינו נקי יקפיד לכסות התבשיל ב"ב' כיסויים). [והארכנו ב"ד בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ב].

כיריים (הצוברת העמודות על הגז)

מותר להשתמש בכיריים לבשר והלב אם משתמשים בהם על ידי הפסק כלי (כלומר שמניחים האוכל בכלי ולא על החצובה). [מ"ב (סי' תנא ס"ק לד) משום שני טעמים, א' מה שנפשך מיד נשרף, ב' הבלוע בהם לא יוצא כי הוי מכלי לכלי ללא רוטם. וע"י באג"מ (יו"ד ח"א סי' נט). וכן פסק באור לציון (חי' ג"ן אות א). וע"י בשמעתא עמיקתא גליון קל"ה בארז].

כיריים חשמליות (קרמיות)

כיריים חשמליות שזוככות קבועה עליהן (קרמיות), יש מקום להקל להשתמש בהן לבשר ולחלב עכ"פ ע"י הפסק כלי (אם אין במשטח שאריות של בשר או חלב בעלין). [כ"כ אינו דומה לאינדוקציה להלן כי בכיריים אלא המשטח מתחמם ושרף בעיניו. ומי"מ כיון שמניחים הסירים ממש על המשטח יש לחשוש לשאריות בשר בעין וכדו' וע"י ראויה להחמיר לית"א א' לבשר וא' לחלב].

אינדוקציה

כירה חשמלית שקראת "אינדוקציה" דומה בחזוניה לכירה חשמלית רגילה, אלא שפעולת ע"מ שדה מגנטי אלקטרוני המפעיל סליל המייצר שדה מגנטי, השדה החשמלי חודר לתבנית של סיר הבישול ויוצר זרם חשמלי היוצר חום, החום מועבר לתבנית הסיר בלבד, שטח שמחוץ לסיר לא משפיע מהשדה המגנטי יוצר כן אינו מתחמם. המשטח שעליו מניחים הסירים עשויה מזכוכית או קרמיקה (שגם היא עשויה ביסודה ממרכיבי זכוכית). [ע"י מומח"ק]. ויש להחמיר שלא להכשירם. לפסח. וכן יש להשתמש בכירה מיוחדת לבשר ולחלב בנפרד או לעשה העצה שמסו"ר. [דהנה ב"ס"ח (סי' תנא ס"ק לד) מבואר ב' טעמים להיתר בכל השנה השימוש בכיריים בע"מ חלב, א' מי"מ מה שנפשך נשרף, ב' הבלוע בהם לא יוצא כי הוי מכלי לכלי ללא רוטם.

הצוברת אלו טעם הראשון פשרה קיים כי כשנשפך מהסיר לחוץ המוקדם קר (ופעמים הסיר קטן ואח"כ מתפשט בסיר גדול יותר וכדו' וכ"כ יש לחוש שיניח סיר חם על מקום המלוכקו ויתכן תחכיכות בעין וכדו'). וכן א"ל הרמ"ש"א קל"ג שליט"א. ומי"מ מותר להשתמש בהם אחר ניקוי והנחת דבר החוצץ בין הסיר למשטח האינדוקציה כגון מדקדות מגנטיות מיוחדות לתאם הכלים האינדוקציה או משטח סיליקון דק (המאפשר חיבור מגנט). [דהוי מכלי לכלי שלא עובר בלא רוטם, ואע"פ שמהרמ"א (סי' צ"ז ס"ק א) מ"מ ע"מ שיש לחשוש לכת' שעובר בלא רוטם, מ"מ מבואר במ"ב (שם ס"ק קלו) שע"י הפסק אין חשש].

פלטת חשמלית

לכתחלה אין להשתמש עם פלטה חשמלית לחמם מאכלים של בשר וחלב. ומי"מ באופן אקראי יש להחמיר אחר ניקוי המשטח וקיסוי אלומיניום עבה (וע"מ שלא יקרע בקלות). [הנה במ"ב המובא לעיל מבואר ב' טעמים להיתר שימוש בכיריים לבשר וחלב, ובהוה טעם הראשון פעמים שאינו קיים כי כשנשפך מאכל ב"כ לא נשרף כי חומו רב. ומי"מ אם מנקה אותה המכסה אותה ע"י נייר אלומיניום שרי וכן אם משפירה ע"י הדלקתה עד שתחממת היטב גם אין לחוש].

ניצוץ

עירוי על חלב או בשר ממיחה העומד לשימוש פרווה

מעיקר הדין מותר לשפוך מים רותחים ממיחה או סידוקים העומד לשימוש פרווה על בשר או חלב, אפי' עומדים ע"ג האש. [כל הוזהר העולה אינה סי' ק, דסתמא דלמיחא זיעה שיוצאת מחוץ לדפנות הכלי אינה דיי"ס כמבואר בפמ"ג (סי' צ"ז ס"ק א) ד"ה רע שמח). ומשום ניצוץ חיבור אין לחוש כיון דהוי התירא. וכן פסק הגר"ש"א זצ"ל (מאור השבת ח"ב מכתב כה, ד). ובד"ד זה פסק הגר"ש"א זצ"ל (שבות יצחק בדניי שהיה פ"י אות ה). והארכנו ב"ד בשמעתא עמיקתא גליון קע"ו].

אם מוצאי חג פסח

הבדלה

על הוציא יום טוב מבדילים על הכוס. [שו"ע (סי' תצא סעי' א)]. ולא מברכים לא על הבשמים ולא על ה"ר, אפילו חל יו"ט במוצ"ש. [שו"ע (שם) ומ"ב (ס"ק ג), ע"י"ש הטעם לדבר].

אפרו חג

והגיהם להרבות קצת באכילה ושתייה ביום שאחר החג והוא "אסור חג". [רמ"א (סי' תכ"ט סעי' ב) וע"י בתורה לשמה (סי' קמ)].

להתענות במוצאי חג השבועות

אסור להתענות במוצאי חג השבועות. [רמ"א (סי' תצ"ד סעי' א). וע"י במ"ב (ס"ק ה) טעם הדבר]. ולא מתענים תענית ארצ"ל. [רמ"א (סי' תכ"ט אות יז)]. וכן חתן וכלה ביום חופתם אינם מתענים. [מ"ב (סי' תקע"ז ס"ק א)]. ולסוברים שמוכך שד"ס ונפלים על פניהם עד יו"ג סיון, יו"ג שאף אין מתענים בהם ואפילו חתן וכלה ביום חופתם, יו"א שחתן וכלה מתענים. [ע"י במ"ב (סי' תקע"ז ס"ק א)]. ולמעשה מנהגו להתענות. [א"י"א מבוטא פסטיש (שם ד"ה בהג"ה"ח). וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש חי"ג פ"ח אות א)].

אמירת התנון

אין אומרים התננו עד ח' בסיון, דהיינו אחר אסרו חג. [רמ"א (סי' תצ"ד סעי' א)]. ויש מקומות שנוהגים שלא ליפול כל הששה ימים שאחר שבועות מפני שהקרבנות של חג השבועות היה להם תשלומין כל ז'. [מ"ב (סי' קלא ס"ק לו)]. וכן מנהג אר"י שלא לומר התננו עד יום יו"ג סיון. [לוח אר"י לרמ"מ"ס (רי"ש חודש סיון). וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (הליכ"ש שבועות פ"ב אות ט' והגה כה) שבני"ג צריך לומר (אף בחיול) אע"פ שהוא שיש שינוי אחר יו"ט שני בחיול. והחזו"א (ארחות ח"ב ע"מ טח) נהג לאומרו שבחרי אסרו חג. ואין אומרים ה"ר שאחר קריאת התורה והזכרת נשונות. [לוח אר"י (שם)]. ובשארית של אסרו חג רובם אין אומרים קלא אך האסור והזכרת (ויש נוחים לאומרים). [לוח אר"י לרמ"מ"ס (סוף חודש סיון)].

